

1883 — ANUL EMINESCU

DE

DUMITRU IRIMIA

Anul 1883 este marcat definitiv în istoria culturii românești de mai multe *evenimente Eminescu*, evenimente intersectându-se într-un punct (sau convergînd spre acel punct), în care destinul artistic eminescian atinge nivelul cel mai înalt al împlinirii sale iar destinul uman, gradul cel mai acut al unei sfișieri lăuntrice care nu mai putea fi dominată.

În aprilie apărea la Viena, în cel dintîi „Almanah al Societății Academice Social-Literare «România Jună»“ (societate studentescă la constituirea căreia, în 1870, prin unificarea societăților „România“ și „Românismul“, Eminescu, membru în amîndouă, a avut un rol important), poemul *Luceafărul*. La 4 iunie, poetul citea în cercul junimiștilor din Iași ultima lui poezie *Doina*, primită de cei prezenți cu mult entuziasm : „În contra obiceiului — nota I. Negruzzi, în 1889, în „Convorbiri literare“, din 1 iulie —, pentru înția dată de 20 de ani de cînd exista societatea un tunet de aplausuri izbucni la sfîrșitul cetirii și mai mulți dintre numeroșii membri prezenți îmbrățișară pe poet.“ Poezia va apărea în paginile revistei „Convorbiri literare“, în numărul din 1 iulie 1883. Dar la 28 iunie, zăgazurile rațiunii poetului nu mai rezistaseră...

Aveau să urmeze apoi alte *evenimente Eminescu*, dar acestea cu participarea, de fapt, indirectă a poetului. La 1 august, revista „Convorbiri literare“ republica poemul *Luceafărul*. Din aprilie pînă în februarie 1884, Iosif Vulcan îi tipărea în „Familia“ șapte poezii (citite în serata literară de la T. Maiorescu, din 23 martie 1883 și date spre publicare lui I. Vulcan), încheind în mod tulburător un cerc deschis aici, prin debutul din 1866...

Dar peste aceste tulburătoare reveniri (societatea studentescă de la Viena, „Junimea“ din Iași, revista debutului, „Familia“, revista consacării, „Convorbiri literare“), cea mai cutremurătoare se impune, la o privire retrospectivă, succesiunea *culme (artistică) — prăpastie (umană)*, succesiune atît de imediată încît devine simultaneitate. „Data cînd Eminescu se hotărăște să-și publice poema, observa T. Vianu în legătură cu *Luceafărul*, în studiul *Poesia lui Eminescu* (București, „Cartea Românească“, 1930, p. 119), coincide cu anul în care el atinge o culme, căreia nu trebuia să urmeze o pantă lină în coborîre, ci prăpastia și catastrofa.“

Simplă coincidență? Simplu joc al întîmplării? Sau poetul, devenit tot mai conștient de apropierea momentului în care echilibrul său psihic, din

ce în ce mai fragil, în ultimii ani, avea să se rupă, a făcut un ultim efort pentru a duce la capăt creații încifrând o dramă interioară în care se confruntau întrebări privind deopotrivă omul în general (*Lucașfărul*) și omul concret, înscris în anumite coordonate temporale și sociale (*Doina*)? „S-ar spune, aprecia T. Vianu în studiul amintit (p. 119) că în prezentimentul dezastrului apropiat, Eminescu își stringe încă o dată toate puterile“. Ideea, formulată în legătură cu *Lucașfărul*, se poate extinde, într-un anumit sens, și asupra *Doinei*. Și aceasta cu atât mai mult, dacă avem în vedere că poezia (începută în 1878, imediat după tratatul de la Berlin), urma să fie citită cu prilejul dezvelirii solemne a statuii lui Ștefan cel Mare din Iași, proiectată mai întâi pentru decembrie 1882 și amintată apoi pentru 5 iunie 1883. Poezia, care „contrastă așa de mult cu toate celelalte ode ce se compuseseră cu ocaziunea acelei strălucite serbări“ (I. Negruzzi, *art. cit.*), ar fi trebuit să fie o chemare sau o trezire la realitate, la realitatea socială și națională deopotrivă, mascată în discursurile „oficiale“ de „oameni incapabili de adevăr și dreptate“, „traficanți de credințe și de simțiri“, „negustori de vorbe și de principii“ (M. Eminescu, *În fața lui Ștefan Vodă cel Mare*, „*Timpu*“, 18 iunie 1883; apud M. Eminescu *Opere*, (ediție îngrijită de I. Crețu), vol IV, București, „Cultura Românească“, 1938–1939, p. 553).

Definitivate aproape concomitent și publicate la un interval scurt de timp una de alta (după un an, 1882, de „tăcere artistică“), *Lucașfărul* și *Doina* reprezintă ipostaze complementare ale unei personalități intelectuale și artistice de cea mai profundă complexitate, implicată deopotrivă în problematica filozofică a omului universal și în cea social-istorică.

În *Lucașfărul*, Eminescu își asumă și exprimă artistic drama umanității, trăită cel mai acut de omul de geniu, a incompatibilității dintre contingent și transcendent: „Trăind în cercul vostru strîmt/Norocul vă petrece,/ Ci eu în lumea mea mă simt/Nemuritor și rece.“

Preluând în mod sugestiv și semnificativ, ca titlu, denumirea creației populare în cel mai înalt grad expresie a identității spirituale românești și organizându-și poemul în sintaxa și metrica populară, Eminescu își confundă, în *Doina*, în mod absolut, eul liric cu eul național. El își asumă și exprimă artistic condiția dramatică a unui popor care își vede amenințate libertatea demnității și identitatea spirituală specifică. Exprimînd o stare de spirit marcată acut de neliniște și insecuritate, Eminescu aglomerează, într-o dezvoltare sintactică și prozodică redusă la maximum, un mare număr de substantive, proprii, concret referențiale (toponime și hidronime) și comune, cu semantică, morfologie și sintaxă populară, construind un spațiu al închiderii, sufocant.

Imagini ale cosmicității, în universul poetic al creației eminesciene, *codrul* și *izvorul* se cuprind aici, ca semne ale solidarității *om-natură*, în sintagme devenite expresie a umilirii și pustiirii: „Își dezbracă țara sinul,/ *Codrul*-frate cu românul—/De săcure se tot pleacă/Și *izvoarele* îi seacă—/Sărac în țară săracă!”. Se înscriu în felul acesta în lanțul metaforelor *distrugerii* (*puhoiul*), *sărăcirii* și *adversității* (*spinul*) și *invaziei străine* (*drumul de fier*): „De la Turnu-n Dorohoi/Curg dușmanii în *puhoi*/Și s-așează pe la noi;/Și cum vin cu *drum de fier*,/Toate cîntecele pier,/ Zboară păsările toate/De neagra străinătate;/ Numai umbra *spinului*/La ușa creștinului.“

Meditație filozofică asupra dramei însingurării omului ajuns la conștiința imposibilității armonizării absolutului cu realul, *Luceafărul* este marcat de impersonalitatea aproape gnomică a expresiei: „Din sinul vecinicului ier/ Trăiește azi ce moare./Un soare de s-ar stinge-n cer/S-aprinde iarăși soare ;/ Părint pe veci a răsări/Din urmă moartea-l paște, /Căci toți se nase spre a muri/Și mor spre a se naște“, care se desfășoară sub semnul echilibrului, al legilor simetricii, eufoniei și euritmiei.

Doina, strigătul, de disperare și de alarmă, al unei sensibilități artistice implicate *total* în realitatea cea mai imediată a unui popor care își trăiește dramatic istoria (implicare determinând o dinamică semnificativă a categoriei gramaticale a persoanei la verb și pronume: „De la Nistru pîn-la Tisa/ Tot românul plînsu-mi-s-a“, „De la mare la Hotin/Mereu calea ne-o ațin“, „Și străinul te tot paște/De nu te mai poți cunoaște“, „Curg dușmanii în puhoi/ Și s-așează pe la noi“, „Tu te-nalță din mormînt/ Să te-aud din corn sunînd/ Și Moldova adunînd.,), se desfășoară într-o continuitate necenzurată a expresiei, cu un echilibru mereu subminat.

Dezvoltarea stării tensionale din plan semantic izbucnește în planul expresiei într-un ritm la fel de tensionat, care sfărmică echilibrul sintactic și prozodic de îndată ce se instituie. Structuri propoziționale concise, dense, nervoase, eliptice sau, dimpotrivă cu reluarea obsesivă, adesea tautologică, a unor vocabule sau sintagme, se aglomerează rupînd zăgazele sintaxei obiective: „Vai de biet român săracul, /Îndărăt tot dă ca racul,/Nici îi merge, nici se-ndeamnă,/Nici îi este toamna toamnă,/Nici e vară vara lui/Și-i străin în țara lui“.

Blestemul, aruncat într-o libertate lexicală și sintactică specific populară, marcată de structuri anacolutice: „Cine-au îndrăgit străinii/Mînca-iaș inima cîinii,/Mînca-i-ar casa pustia/Și neamul nemernicia!“ face loc invocației (lui Ștefan cel Mare), aici imperativă, desfășurată într-o tepsuine sintactică și prozodică gradată, pentru a sfîrși într-o nouă imprecitație, care închide poemul definitiv, ca o lespede, în punctul cel mai înalt tensional: „Ștefane, Măria-Ta,/ Tu la Putna nu mai sta,/Las'arhimandritului/Toată grija schitului,/Lasă grija sfinților/În sama părinților,/Clopotele să le tragă/Ziua-întregă, noaptea-ntregă,/Doar s-a-ndura Dumnezeu/Ca să-ți mintui neamul tău !/Tu te-nalță din mormînt !/Să te-aud din corn sunînd/Și Moldova adunînd./De-i suna din corn o dată/Ai s-aduni Moldova toată. De-i suna de două ori/Îți vin codri-n ajutor, De-i suna a treia oară/Toți dușmanii or să piară,/Din hotară în hotară — /Îndrăgi-i-ar ciorile/Și spinzurătorile !“

În *Luceafărul*, poem-sinteză, se pot cunoaște, așa cum aprecia T. Vianu (în studiul citat, p. 119: „Dacă soarta ar voi ca în noianul vremurilor viitoare întreaga operă poetică a lui Eminescu să se piardă, după cum lucrul s-a întîmplat cu atîtea opere ale antichității, și numai *Luceafărul* să se păstreze, strănepoții noștri ar putea culege din ea imaginea esențială a poetului.“), principalele categorii lirice ale creației lui Eminescu dar fără *Doina*, poemul cel mai profund din seria deschisă în 1867 prin *Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie*, cunoașterea universului semantic și al registrului stilistic, iar, prin aceasta, a personalității sale artistice ar rămîne incompletă. *Luceafărul* este reprezentativ pentru dimensiunea filozofică a lirismului eminescian. *Doina* este un poem exemplar pentru imaginea poetului politic.

Desăvîrșirea și apariția aproape concomitentă a celor două poeme publicate în 1883, corespondențele de gândire și de expresie lingvistică și stilistică dintre *Doina* și textele publicate în ziarul „Timpul” în anii 1882 și 1883 poartă însemnele împletirii, pînă la confundare, a destinului artistic eminescian cu destinul său uman.

De această rară și tulburătoare împletire, contemporanii poetului vor deveni tot mai conștienți din momentul în care vor putea cunoaște mai în-deaproape, în ansamblu, creația sa poetică. La sfîrșitul lunii decembrie a aceleiași an 1883, care va trebui să poarte numele de *Anul Eminescu*, se producea cel mai important eveniment editorial din istoria literaturii românești. Apărea acum, probabil în ziua de 21 decembrie, prin grija lui Titu Maiorescu, la Editura librăriei Socce & comp. din București, prima ediție de *Poesii eminesciene*. (Apariția era anunțată de ziarul „Românul” din 22 decembrie, la rubrica „Știri d-ale zilei”: „A apărut în editura Librăriei Socce din București *Poesiile* lui Mihai Eminescu într-un splendid volum de 300 pag. care face cea mai mare onoare artei tipografice...”)

Se pare că, după mai bine de un deceniu de la transcrierea, în 1869 și 1870, „caligrafică”, „ca de tipar”, în submanuscrisul *Marta*, a poeziilor publicate, între 1865—1870, „numerotate de la 1—35”, și mai tîrziu a altor poezii, pe care le voia anexate aceleiași vîrste” (M. Eminescu, *Opere*, ediția Perpessicius, I, 1939, p. 452), în anii imediat precedenți ediției maioresciene, Eminescu se gîndea cu o relativă insistență la pregătirea unei părți din creația sa pentru tipar. În 1881 revede sau numai recitește parte din creația publicată pînă la acea dată; stau mărturie, în acest sens, modificările aduse unor poezii deja transcrise în sms. *Marta*, ca și alăturarea anului 1881 la data inițială a poeziei de debut la „Familia”, *De-aș avea* — sept. 1865 — 1881 (cf. ediția Perpessicius, I, 245). În același timp poetul pare să se fi oprit și asupra titlului pe care ar fi urmat să-l dea volumului. Pe fila 123 a ms. 2 277, datată de Perpessicius 1882, cuprinzînd prima variantă a poeziei *Și dacă...* (făcînd parte din mănunchiul de poezii cu care pleca de la București la începutul anului 1883, Iosif Vulcan), publicată în noiembrie 1883 în „Familia” și în decembrie în ediția Maiorescu, se află, lateral, însemnarea, „redactată în chip de titlu” (Perpessicius, III, 1944, p. 79):

Lumină de lună

Versuri lirice

Intenția poetului de a publica un volum din poeziile sale era cunoscută de Veronica Micle, care, la 10 februarie 1882, îi scria: „Je suis très contente que tu veux éditier tes beaux vers...”

Dar gîndul poetului, „totdeauna prea impersonal și prea nepăsător de soarta lucrărilor sale, pentru a fi putut fi înduplecat să se îngrijească însuși de o asemenea alegere, cu toată stăruința amicilor săi literari” (T. Maiorescu, din *Prefața* la ediție) și caracterizat printr-o exigență maximă în lupta cu cuvîntul, a trebuit să fie meru amînat. Avea să-l înfăptuiască, prompt și foarte probabil în sensul sau aproape de intențiile poetului, Titu Maiorescu, care, după ce, în 1872, cu o intuiție exactă a geniului său artistic, considerîndu-l, după un număr restrîns de poezii publicate în „Convorbiri literare”, poet în toată puterea cuvîntului, îl situa, în studiul *Direcția nouă în poezia*

și proza română, imediat după Alecsandri, își lega în felul acesta încă o dată numele, definitiv, de destinul uman și artistic al lui Eminescu.

Prima ediție însuma 61 de poeme (sau 64, considerând autonome cele trei variante ale elegiei *Mai am un singur dor*, nenumerate de Maiorescu, așa cum făcuse cu celelalte creații, dar impuse ca atare și în aceeași ordine aproape tuturor editorilor care au urmat). Dintre acestea, 38 de poeme fuseseră publicate în „Convorbiri literare“, începînd cu anul 1870, 6 apăruseră între aprilie și noiembrie 1883, în „Familia“ (necitată, însă de editor, care recursese la manuscrite ulterioare), iar 17 (sau 20, cu variantele la *Mai am un singur dor*), „absolut inedite“, „aflăte pînă acum numai în manuscris pe la unele persoane particulare“, de fapt, din lada de manuscrite a poetului, pe care criticul o avea în păstrare (ediția Perpessicius, I, p. XIV, și I. Crețu, Mihail Eminescu, *Bibliografie documentară*, București, EPL, 1968, p. 383—384).

Se publicau acum pentru prima dată *Glossă, Veneția, Din valurile vremii, Ce te legeni...*, *Peste vîrfuri* ș.a. Dintre acestea, *Ce te legeni...* și *Peste vîrfuri* mai fuseseră publicate, dar în traducere germană, în antologia *Rumänische Dichtungen*, Leipzig, 1881, realizată de Mite Kremnitz și Carmen Sylva (reeditată în 1883, cînd *Ce te legeni...* are titlul schimbat în *Doina*; cf. ediția Perpessicius, III, p. 223). În edițiile următoare vor mai fi adăugate, pe rînd, *Diana, Rugăciune, Dalila (Scrisoarea V), Oricite stele* ș.a., pînă la 73 de poezii în total, cite va cuprinde ediția a VII-a, din 1895, după care celelalte patru ediții vor rămîne fără adaosuri.

Selectia poeziilor cuprinse în volum se întemeiază pe criteriul valorii estetice și al specificității lor poetice. Cum specificul poetic eminescian se relevă, în concepția lui Maiorescu, începînd cu colaborarea la „Convorbiri literare“, poeziile publicate în „Familia“ înainte de 1870 nu sînt luate în atenție. Chiar dacă nu satisfac întru totul exigențele estetice ale criticului, primele poezii tipărite în revista ieșeană (*Venere și Madonă, Mortua est!, Egîpetul, Noaptea, Inger de pază, Împărat și proletar, Rugăciune unui dac, Inger și demon*), deși „lipsite de îndreptările ce avea de gînd să le facă“ (poetul), sînt incluse în volum „dintr-un simțimînt de datorie literară“. Din aceeași dorință de a pune în circulație „versuri de o unică frumusețe ce nu pot lipsi din opera lui Eminescu“ (din *Prefața* la ediția a VII-a), va include ulterior creații nevăzute, nepublicate de poet și chiar nedefinitivate.

Observația criticului din *Prefața* la prima ediție, chiar dacă lasă loc concluziei că alcătuirea sumarului se datorește exclusiv lui Titu Maiorescu, vine totodată și în sprijinul ideii că Eminescu avea în vedere publicarea unui volum și permite presupunerea că cel puțin o parte din poezii au putut fi pregătite de el însuși pentru tipar sau de Maiorescu și Eminescu împreună. Așa s-ar explica și deosebirile pe care le prezintă creațiile publicate aproape concomitent cu pregătirea ediției în „Familia“ precum și *Luceafărul*, care diferă substanțial, în desfășurarea discursului Demiurgului, de varianta publicată în „Almanah“ și reprodusă, apoi, la cîteva luni, întocmai în „Convorbiri literare“.

Intuind caracterul de *Tot* organic al operei eminesciene, Titu Maiorescu nu ordonează în volum poeziile cronologic, ci într-o organizare semnificativă, ceea ce-l va determina pe Perpessicius — care sublinia atenția arătată de Maiorescu ordinii poeziilor: „Poeziile așa cum sînt orînduite (să se rețină *apozitia* !: intervenția și sublinierea lui Perpessicius) sînt cele mai strălucite...“

(dintr-o scrisoare a lui T. Maiorescu adresată surorii sale în 6/18 decembrie, citată de Perpessicius în vol. I, p. XIV, nota 2) — să o considere „pînă astăzi modelul celei mai ideale orînduiri a poeziilor lui Eminescu...” (Perpessicius, vol. I, p. XV).

Volumul se deschide în mod semnificativ prin poemul *Singurătate*, încărcat de sugestii privind condiția actului creației, în concepția maioreșciană și eminesciană deopotrivă: detașarea de lumea exterioară și cufundarea în lumea interioară, a propriului eu, și afirmînd un principiu definitoriu al lirismului eminescian: starea de melancolie. Se încheie la fel de semnificativ, după *Luceafărul*, poem-sinteză („a categoriilor lirice mai de seamă pe care poezia lui Eminescu le-a produs mai înainte”, T. Vianu, *op. cit.*, p. 119), expresie artistică a dramei incompatibilității dintre lumea absolutului, a esenței și lumea fenomenală, relativă, trăită cel mai acut de omul de geniu, prin *Criticilor mei*, în același timp o *ars poetica* eminesciană și replică la adresa contemporanilor.

Volumul, a cărui tipărire a fost îngrijită îndeaproape de T. Maiorescu, care a făcut personal corecturile („...am trimis astăzi — seria criticul în aceeași scrisoare din 6/18 decembrie — corectura ultimei coli (nr. 20) tipografiei Socec—Teclu, care tipărește într-o admirabilă ediție poeziile lui Eminescu...”), a avut un succes imediat. Cele 1 000 de exemplare (tiraj foarte mare pe vremea aceea) s-au vîndut extrem de repede, spre uimirea editorului (volumul „... a avut cel mai mare succes, îi scria Maiorescu lui Eminescu, la 16 februarie 1884, așa încît Socec stă încă uimit. În aceste 7 săptămîni de la aparițiunea lui, s-au vîndut 700 de exemplare...”). Eminescu devenea „cel mai popular scriitor al României” (T. Maiorescu, aceeași scrisoare), iar criticul îi vorbea poetului despre necesitatea pregătirii unei a doua ediții: „... de pe acum trebuie să te gîndești la ediția doua, care va fi reclamată pentru la toamnă și în care vei putea face toate îndreptările ce le crezi de cuviință.”

Ediția lui Titu Maiorescu ocupă în seria numeroaselor ediții din opera poetului poziția *ediției de consacrare*. Se oferea pentru prima dată cititorilor o imagine amplă, organică a operei unui poet foarte puțin grăbit cu publicarea propriilor creații, pe care nu le considera niciodată în mod absolut definitive. Intemeietorul „Junimii” era pe deplin conștient de întreaga însemnătate a actului său cultural și estetic totodată, chiar dacă publicarea volumului părea să fi fost stimulată la început de cerințe de alt ordin. El a intuit cel dintîi genialitatea personalității artistice a lui Eminescu, valoarea cu totul excepțională a creației lui poetice. „Poeziile așa cum sînt orînduite, observa criticul în scrisoarea din 18 decembrie 1883 către sora sa, Emilia Humpel, *sînt cele mai strălucite din cîte s-au scris vreodată în românește și unele chiar în alte limbi*” (s.n.). Aprecierile criticului sînt, în această vreme, în care se adîncește primul în cunoașterea creației eminescicne, în toate ocaziile superlative. Într-o scrisoare către Olga Călinescu, din 22 decembrie 1883, îl considera pe Eminescu „cel dintîi poet al României”, pentru ca, în deja amintita scrisoare adresată poetului la sanatoriul Döbling din Viena, la 16 februarie 1884, să-i definească geniul poetic „cea mai înaltă incorporare a inteligenței române.” Exprimării sobre din prefața ediției: volumul trebuia „să facă mai ușor accesibile pentru iubitorii de literatura noastră toate scrierile poetice, chiar și cele începătoare, ale unui autor care a fost înzestrat cu darul de a înțruipa adîncea sa simțire și cele mai înalte gîndiri într-o frumusețe

de forme, subțal cărei farmec limba română pare a primi o nouă viață“ îi va urma, în 1889, în studiul *Eminescu și poeziile lui*, concluzia fermă a criticului privind rolul hotărâtor al creației eminesciene în revoluționarea limbajului poetic românesc: „Pe cât se poate omeneste prevedea, literatura poetică română va începe secolul al 20-lea sub auspiciile geniului lui, și forma limbii naționale, care și-a găsit în poetul Eminescu cea mai frumoasă înfăptuire pînă astăzi, va fi punctul de plecare pentru toată dezvoltarea viitoare a vestimentului cugetării românești.“

Publicată într-un moment de afirmare a maturității culturii noastre, *Ediția Maiorescu* se impune ca expresie a dezvoltării conștiinței de sine a poeziei românești, căreia Eminescu îi asigură o identitate specifică în orizontul literaturii universale.

1883 — ANNO EMINESCU

RIASSUNTO

L'anno 1883 rimane, nella storia della cultura romana profondamente segnato dalla personalità di Eminescu, il cui destino umano si intreccia fino a confondersi con il suo destino artistico: è l'anno, in cui venivano pubblicati i poemi *Lucăfărul* e *Doina* e, a cura di Titu Maiorescu, la prima edizione delle sue liriche, mentre verso la fine di giugno il poeta veniva colpito da una grave malattia mentale.

Attraverso delle considerazioni poetiche e stilistiche, nello studio si mette in risalto, prima, il carattere complementare dei due poemi che rappresentano due ipostasi di una personalità artistica ed intellettuale esemplare. *Lucăfărul*, rappresentativo per la dimensione filosofica del lirismo eminesciano, è l'espressione artistica del dramma dell'umanità, vissuto più profondamente dall'uomo di genio, arrivato alla coscienza dell'incommunicabilità fra il mondo del contingente e quello del trascendente. *Doina*, poema rappresentativo per l'immagine del poeta politico, è il grido di allarme e di disperazione di una sensibilità artistica intimamente implicata nella realtà di un popolo che vive drammaticamente la sua storia.

Ma la più ampia immagine della poesia eminesciana verrà conosciuta, per la prima volta, solo alla fine dell'anno, quando uscirà l'*edizione Maiorescu* delle poesie di Eminescu; il volume *Poesii*, pubblicato da Maiorescu nel dicembre dell'1883, rappresenta il più importante avvenimento editoriale nella storia della letteratura romana. L'edizione princeps, seguita rapidamente da altre edizioni, curate dallo stesso Maiorescu e sempre arricchite di altre liriche, imporrà la poesia di Eminescu come espressione della coscienza di sé della poesia romana, portata al livello della poesia europea moderna.

L'importanza di questi avvenimenti artistici nella storia della poesia e della cultura romana determina l'autore a ritenere che l'anno 1883 potrebbe portare il nome del poeta — *Anno Eminescu*.